

gentleman" (zij het dan in Adams kleeren), met keurige knevels en zachten blik, die op ietwat meewarig-belangstellenden toon een vriendelijk verzoek tot Onze-Lieve-Heer ter zijde richt. Deze blanke salonheld, met het kuische zwembroekje aan, doet al te weinig aan een misdadiger denken en werkt zelfs sterker op onze lachspieren dan op onze ethische of aesthetische gevoelens. Ook de Heiland zelf laat veel te wenschen over en hoewel enkele der overige figuren — vooral de knielende vrouw bij het kruis — expressiever zijn, mist het werk ten eenenmale alle diepere bezieling.

Wij voelen dit zeer sterk wanneer wij zulk een werk vergelijken met de twee hier aanwezige werken van Hans Holbein den Oudere (1473/74—1524), die ernaast hangen. Beider onderwerp is de dood van Maria, omringd van de apostelen. Het grootere werk is treffender nog in de psychologische karakteriseering der koppen, het kleinere echter is evenwichtiger van compositie en veel boeiender van kleur. Geen werk dat ik ken van Hans Holbein den Jongere, bezit dezen rijkdom van sterke, gedempte kleuren, waarin men een bevruchtenden invloed van Vlaamsche voorbeelden voelt, doch evenmin ken ik eenig werk van den zoon, waaruit een zoo waarachtige religiositeit spreekt. De sfeer van dit werk moge niet zoo ruim en zoo universeel zijn — zij is wat wij heden ten dage „muffiger" en „burgerlijker" noemen —, ik voel niettemin elementen in den vader die de zoon miste; althans de zoon die in het leven bleef en zichzelf zoo grooten roem verwierf: hadde hij ze bezeten, ze zouden hem misschien tot een der allergrootsten gemaakt hebben.

Werkelijk emotioneel doorleefd is op het grootere paneel de vooroverbuigende figuur van Johannes, die de stervende Maria een kaars aanbiedt, bevend haast van een bedwongen ontroering. Prachtig is de uitdrukking van dit gelaat, het aangedaan-zijn maar zich goed-willen-houden, prachtig ook het schuchter-teeder, devoot gebaar en even prachtig de rythmische golving van het gedempt-roode kleed, dat in de reproductie te zeer verloren gaat. Eigenaardig zijn de lange, golvende, eenigszins vrouwelijke lijnen van deze ranke, droomerige figuur! En wanneer wij de sterke en rake apostelkoppen bekijken — de drie zich het meest naar rechts bevindende bijv. — dan beseffen wij wel, hoeveel de jongere Holbein aan den vader te danken had; ook bij hem, evenals bij de zoons, was de aandacht allereerst op de psychologie geconcentreerd, doch hij overtrof zijn stadgenooten te Augsburg, Hans Burgkmair allereerst, niet minder ook door zijn zich ontvankelijker stellen tegenover de nieuwere stroomingen. Als treffend bewijs hiervan mag dan ook worden aangevoerd, dat men sommige zijner werken tijden lang voor werken van Hans Holbein den Jongere heeft aangezien.

Ook op het kleinere werk is de eveneens in 't rood gekleede Johannes-figuur wel het meest opvallend, al is het kopje daarachter van een ontroerende sensitiviteit. Een dergelijke gevoeligheid treft men aan in de vele